

ПОДУНАВКА

№ 29.

Београдъ 21. Юлія.

1845.

СЛАВНОМУ ВОЖДИ РАТА НЕЗАВИСИМОСТИ,
оцу србске словоде ,
и первому по обновленю домовине србскому князу

КАРАЂОРЂУ ПЕТРОВИЋУ.

ПѢСНА
МАТИС БАНА.

Може гласъ подлый блазнити
Сияюће Величество ;
Аль мртвимъ на гробовима
Не пѣва ласкательство :
Тимъ и духъ мой садъ устас
Да невехлый заслуженый
Вѣнацъ т' овиси о гробъ .

О рецы , гдѣ си науку
Крепости твои нашо?...
Рецим' изъ ниже понижености
На вышњость већу узашо
Ели кадъ ступай (⁽¹⁾) ум'рлый?
Ели кадъ сабља чигова (⁽²⁾)
Смртніе пама одъ тве?

Ячай негъ наравъ , грозно ю
Сплеса радъ Домовине ;
И оца и братта жртвова
О духа величине !
Храме бы бью уздиго-ти ,
На олтаръ те посадио
Римлянињ старий и Гркъ .

Аль подлый вѣкъ разумѣт - те
Ки ни с хтео ил' знаю ,
Име т' у прахъ с бацью
И ружби га предао :
Ружба наань вѣчна ... осветио
Име ће тве посветити
Садашњи нараштай . —

Изъ вихра новогъ столѣћа
И ты ка громъ изпаде :
На екъ твогъ гласа тргне се
Одъ сртногъ сна устаде
Народъ зачућенъ , райника (⁽³⁾)
Ка страшна трубля коначный
Да му навѣшта судъ .

И управо бы коначанъ
Судъ одъ теб' уставћеный ;
Судъ између бѣсти и пачења ,
Угнѣтника , угнѣтены' ;
Ты ка божество рѣши га ,
Подъ ногамъ те заупи - ти
Сатртъ Насилства врагъ .

Тадъ смѣљно већъ одъ Тимока
До Адріјанскогъ мора ,
Одъ Саве и од Дунава
Све до Албански гора
Освоитељна тноја-се
Мисо оріјашки шетала ,
И саждирала све .

Сущно властолюбіє .

Ни с ти срце пекло ;
„Бѣдни ови пуци (⁽⁵⁾) браћа су ,
„Сви браћа , оно т'е рекло ,
„Еданъ су стѣгъ (⁽⁶⁾) сви слѣдили
„Кадъ сплномъ мому народу
„Цвѣто с среће цвѣтъ .

Аль вай , сви садъ с' успавани !
Слободне само горе
Юначка дѣца одзову се
Н съ брда сви горе ;
Кадъ гласъ несрѣће съ леђа-ти
Звекне , и къ ињиња идућега
Повуче те на тракъ .

Сузу тадъ види Сѣница
На лицу юначкому,
Еръ при множини душмана
Спасенъ войству своему
Очая; ал' шта ие уради
Храбростъ? тве чудне побѣде
Сѣница и сведокъ бы.

Напредъ све напредъ, витези,
Бойна вамъ звѣзда сяе;
Узъ Ђорђа умъ старца мудрого
Умовимъ правацъ дае;
Ето є храму великому
Новога Србства, о радости!
Тв'рдо положень камъ. —

Ахъ ахъ! шта видимъ?! стѣгови,
Оружя у праху леже,
Кони, бойницы к'рвави,
Войводе силни бѣже,
Ой Ђорђе и ты! вай пропасти!
О твомъ могућномъ генію
Вай сумни злобный свѣтъ!

И велику я пресуду
Рѣшити сада нећу
Нека потомство рѣши-ю
У непристрастномъ вѣку;
Аль међу неслогомъ, преваромъ,
И међу несрѣћномъ храбости
Кудь мѣрѣ паст'-ће знамъ.

Проклество иу садъ понавлямъ,
Што су већь Срби изрекли,
Проклество на разбойнике
Животъ му ги пресѣкли!...
Животъ найвећегъ Србина
Когъ намъ у својој милости
Промысо вышни да.

О ПОМЕНЕ.

- 1) Ступай значи корачай, одъ глагола ступати.
- 2) Сабља чигова, исто као што сабља чія; будући да чія и чигова се употребавају у некимъ странама Србства, као што такиј таковиј.
- 3) Райникъ значи анцео.
- 4) Бѣсть или прости.
- 5) Пукъ латински *populus*. Неможе се рећи пукъ србскиј, народъ србскиј, а говори се пукъ Београда, пукъ босанскиј, црногорскиј будући да Бошњаци и Црногорци само су части народа србскогъ.
- 6) Стѣгъ значи Барjakъ.
- 7) Ова зазначена метнуо самъ овде само ради младежи кој јошъ небы была вѣшта обште-србскому језику.

Ж Е Л Я.

Пева пастиръ поредъ стада
Фалећ' мирный животъ свой,
Пева славуй усердъ лада
И дае намъ сластій рой.

Старацъ седый громко пева
Млады лета райску сласть,
Боля, вели, бяя нева,
Болѣ жито, болій расть.

Младињъ старцу одговара
Песномъ лакогъ граа свогъ:
Нова нева као и стара,
Некуд' жита, раста могъ.

Нева, жито, расть и стока
Одъ наасъ прима добаръ родъ,
Некъ су здрава оба ока,
Срби ћ' скинут' руге плодъ.

О певайте, надпевайте с'
Белогъ света тварке све,
То я жељимъ, играйте се,
То су мое молитве.

И я б' данасть болѣ певао
Болю песму Роду момъ:
Што љ слободе мучно стекао,
Да недас онъ другомъ;

Аль с боли тешкомъ рукомъ
Притиснула слабу м' грудь,
Слабъ мой гласакъ съ тешкомъ мукомъ
Услађує Срба трудъ.

Далѣ само браћо моя,
Далѣ Срби, моя сласть,
Дубља лежи злата боя,
Выше стон права власть.

Высоко самъ ово певао,
Издаде ме гасвимъ гласъ,
Прости Србе, што самъ престао,
Жалостанъ ми куца часъ.

Илја Захарјевићъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛНОСТИ ЈЗИКА СРБСКОГА.

(Продуженіе.)

Конаковати є одъ тур. рѣчи конакъ, у наасъ се употребљава за србске рѣчи пресбивати, ноћи-

ти, преноћи имати. Чаршафъ в тур. а срб. простирачъ, простишка, понява. Јоргани в тур. а срб. покривачъ, покривало, покровъ, покровацъ. Ђебе, кебе в тур. а срб. вунени или струни покривачъ. Чорба в тур. а рус. и слов. поливка, срб. юха? лат. jus, срб. вареникъ Weinsuppe. Ђевапъ в одъ тур. рѣчи кебабъ, срб. печенѣ. Алма в тур. а срб. по, али. Кіяметъ в тур. а срб. воскресеніе. Яланъ в тур.eland, удалъна, земля страна, дальни путь: отишао в на ялану, често значи: на страну, одъ куће. Белли, белли белли, или безъ белли, одговара се турски, како и нѣмачки ја, срб. есть, истина: Овако по турски често и Срби у насъ одговараю. И одтуда сумнамъ, да неће и збили произлазати одъ овихъ турскихъ рѣчји, зашто я не постизавамъ, како би се могло одъ быти производити збили, озбили, озбильски, озбильность, како неки веле. Рахатъ в тур. а срб. угодно, по воли, повольно. Хаберъ в тур. а срб. гласъ, вѣсть. Душекъ в тур. дошекъ, а срб. постеля. Багхлала в тур. а срб. значи сва-ку свезу, зашто глаголъ бағхламак значи везати. Салтъ в тур. а срб. самъ, празанъ. Чичакъ в тур. чичекъ, а срб. значи цвѣтъ. Ђуприја в тур. а срб. мостъ. Чесме в тур. а срб. источникъ, студенацъ, кладенацъ. Ђитапъ в тур. китабъ, а срб. книга. Капакъ зову турци, што ми поклопацъ. Кутія, тур. куту, нѣм. Dose, слав. ковчежецъ.

Бобъ ми никда не чини добро, када га годъ ємъ, израженије в нѣмъ, а срб. бобъ ми никда не приј — . То в нуждно за хармонију: правилније се каже србски: то в нуждно хармонији. То в за насъ полезно; правилније се каже: То најъ в полезно. Я самъ на васъ дуго чекао; правилније є: я самъ васъ дуго чекао. Што самъ годъ о Петру говорио, то могу и о Павлу потврдити; свойственије є: — то могу и о Павлу рећи, казати. Онъ не може ту казњь издржати, и то в германисмъ, а србски: — претрпити, поднети. Ти иу миши благодарио за указану милость; правије: — на указаной милости. То в за васъ зло правије: то в по васъ зло. Нынова в стварь зло испала; чистие србски: зло се сбила, догодила, свршила окончала. Овде се држе упражненија у музике; правије: — бисао — . Простъ човекъ много држи на санъ: чистив србски: — много уважава, џви санъ. Ђорђе много зида на свой разумъ; србски: — много се осланя на — или много се узда у свой разумъ.

Рѣчъ валити узима се у насъ у различномъ смислу: То вала, умѣсто: то в добро; то не вала, умѣсто: то ни в добро, то в зло, худо; вала ли ићи, умѣсто: треба ми — ; онъ сданъ вала за двоицу, умѣсто: — важи — вала да в., или вала да в., умѣсто: може бити, да в.; и прилаг.

валинъ човекъ, невалла, неваллија жена, умѣсто добаръ, — зла — ; па и ако в много распространита ова рѣчъ по єзику србскомъ, вичимъ мањъ, кадъ є ни в најви у другима слав. дијалектима, а и у србскомъ ни в јој изнайви корена, мислимъ, да є узета преко италијанаца, и француза одъ латинскога valet. На мѣсто: рѣва наравъ, рѣво срдце, треба намъ употребљавати у књижевномъ єзику: зла наравъ, зло срдце; зашто у правомъ смислу рѣво є само оно, што є зарѣло: и физическа рѣва могла би се узета за морално зло само у весма преосномъ смислу, и не реалномъ єзику. Я незнамъ, каква є сила била Хрватомъ, а за вијима одъ некога времена и Срблѣмъ, писати породица, када ми сви за рѣчъ фамилија имамо доволјно замѣна, старыхъ, чисто славенскихъ рѣчји: колѣно, племе, коренъ, лоза, родъ, креј: и када породица, образовано како и богородица, пређе би могла значити породију неголи фамилију. Бити безъ родитеља, и бити безъ имана две су у свѣту, сасвимъ различне ствари; и зато треба да се и у єзику сасвимъ разликују. Сиротче в Србину лице, кое не има или отца, или матере, или ни једнога; прилагат. сиротанъ, сиротна или сирота, сиротно или сирото. Сиротињски отаџъ онай, кој поси бригу о такима лицама; сиротињски новци они, кој принадлеже такимъ лицамъ. Свимъ овимъ є коренъ сирый. И зато када намѣравамо означити лице, кое се лишава имана, не треба намъ писати сиромаша човекъ, сирота жена, сирото дете, ает; сиротиња, сиромаштво Јиртић, но оскуданъ, убегъ, худъ неимући човекъ, скудостъ, убожество, неумућство иштета. Правилније є по моему мнѣњију таштитисе, неголи паштитисе. Правилније пестница, неголи песница, зашто недолази одъ пестъ, но одъ пестъ, пласти, старославенске рѣчи. Т є овде пропало како и у рѣчима крстъ, претъ, постъ, гостъ, радость, жалость и т. д. кодъ некихъ Србала, кој говоре: крсъ, прсъ, посъ, госъ, радось, жалось.

РАЗБІГНИЙ КРЧАГЪ.

ПАСТИРСКА ИГРА ОДЪ ГЕССНЕРА.

(Съ Немачкогъ и Французскогъ.)

Еданъ козопоглый Фаунъ лежаше опруженъ у дубокомъ сну подъ растомъ, и млади га па-

Аль онъ се разби, онъ се разби, найлепшій
крчагъ! Ево гди му лежи разсеяно цреплъ.

Затимъ стои Юпитеръ у лику белогъ бика
на леђи Нимфу Европу по таласима односећи.
Она разплакана криши руке надъ главомъ съ ков
разплетенимъ власима несташни зефири играю
се, предъ њимъ ступају Амори на вѣрни дел
фини яшћи и тихо осмејавајући се.

Аль онъ се разби, онъ се разби найлепшій
крчагъ! Ево гди му лежи разсеяно цреплъ.

И дичный Бахусъ био је ужљблњи. Онъ
е седио подъ чардакломъ, и Нимфа десномъ ру
комъ држећи пеаръ, за кимъ устне његове го
реше, узъ њега стаяше. И предъ њимъ игра
ли су се шаренкасти тигрови, умиљавајући се ће
ли су грожђе изъ руку.....

Но онъ се разби, онъ се разби, найлепшій
крчагъ! Ево гди му лежи разсеяно цреплъ. Од
живу потужи се луговима, јадикуй се Фауну у
пештери, онъ се разби, онъ се разби, найлепшій
крчагъ! Ево гди му лежи разсеяно цреплъ.

Овако пѣваше Фаунъ, а млади га пастири
одвезаше и сматраше съ удивленіемъ црепове
у трави.

Миланъ Петрониевићъ.

ЧУДНИЙ ДОГАЂАЈ.

(Съ Немачкогъ.)

У француской је скоро јданъ жалостный
догађай некој госпоји Карвисъ, 91 год. старой,
и последњој Урзулинки калуђерици, живота
стао. Ова госпоја живила је усамоћи, и увек
је велику ватру ложила. За мало довуче јакъ
мирисъ изгореногъ платна сусједе. Уђу у њу
и собу и страшно се позорије покаже. Тѣло
несрећнице било је сасвимъ у угљињу претворе
но, а на њему одъ аљина ни спомена ніје било.
Завѣсе и покривачи кревета били су такоћеръ
изгорели. Мысли се, да је ватра аљину ове
госпоје обузела, кадъ је свою кафу приугото
вљала.

Миланъ Петрониевићъ.

У пређ. Ч. П. на првомъ образу ладве; јй родъ; појава
читати вали.

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издаво и печатано у Правитељственой Књагопечатници у Београду.